

De Hofleverancier, jaargang 7 nummer 1

Inhoud

Bea Regina Abdicata, <i>Redactie</i>	2
Boekbespreking: Agent Orange, <i>Cor van der Vlies</i>	3
De buizerd in het zwerk, <i>Jack Jan Wirken</i>	4
De Oranjes en de Paus, <i>Jack Jan Wirken en Bob Elbracht</i>	6
De metafysica van het koningschap, <i>Bob Elbracht</i>	8
Tussen het Rapenburg en Huis ten Bosch, <i>Fries de Vries</i>	13
Afdelingsnieuws, <i>Frank Kampers</i>	16
Een kwart eeuw Beatrix, <i>Fries de Vries</i>	17
Verenigingsnieuws, <i>Paul van der Heijden</i>	19
Verslag discussieavond 24 maart, <i>Paul van der Heijden</i>	20

Colofon

De Hofleverancier is een uitgave van het **Nieuw Republikeins Genootschap**

Redactieadres

Postbus 10416
1001 EK Amsterdam
Tel. 020 – 428 6 428
E-Mail: info@republikeinen.nl
Internet: www.republikeinen.nl

Redactie

Fries de Vries, Jack Jan Wirken, Paul v.d. Heijden, Bob Elbracht

Medewerkers aan dit nummer

Fries de Vries, Jack Jan Wirken, Paul v.d. Heijden, Bob Elbracht, Cor van der Vlies,
Frank Kampers

Redactioneel: Bea Regina Abdicata

Je kunt er arsenicum op innemen, dat in de diepst verborgen krochten van het Haagse woonpaleis de abdicatie van ons staatshoofd al maanden lang wordt voorbereid: de familie is nog niet ingelicht, want de aangetrouwde prinsessen zouden het Nieuws meteen laten lekken, maar de direct betrokkenen, de prinsen, weten er al van. Onlangs is in Lech het bericht bij de lunch verkondigd. Het valt van de gezichten af te lezen: het staatsrechtelijk hoogtepunt is op komst. De gevolgen zijn manifest: Er wordt driftig gepaard en gebaard, want het Huis moet dicht bevolkt zijn met baby'tjes met oranje pampertjes. Vol is Vol geldt alleen voor het Volk, niet voor het Huis.

Er zijn wat voetangels en klemmen: op welk Moment wordt er afgetreden? Onder Kok – III had het gekund. Er was enige stabiliteit, Pim lag veilig in Italië, Theo moest nog komen, de gekte had nog niet toegeslagen. Wilders en Ali woonden nog thuis. Maar Wim wilde geen derde keer: hij schrok in het Torentje terug voor de lijdensweg van een derde rit en koos voor zijn kruistocht in spijkerbroek thuis, dicht bij vrouw en kleinkinderen. Zijn kroonprins wacht in het Bos.

Ons staatshoofd, bepaald niet gek, weet heel wel dat zij met haar abdicatie tussen twee verkiezingen in moet zitten, maar sinds 2002 is er geen peil op te trekken. Het eerste kabinet – Balkenende duurde 87 dagen, het tweede wankelt na twee jaar en moddert door tot het einde voort, maar waar blijft de vaste burcht, het bolwerk, het bastion, het stabiele kompas dat voor een monarch een absolute voorwaarde is om zonder struikelen van de troon af te dalen. Ook het Huis is, net als heel de Natie, totaal in de war.

In het interview dat ons staatshoofd in het kader van de viering van 25 jaar

ambtsjubileum aan prof. Dorien Pessers toestond (28-4 '05), werd geen datum genoemd, maar werd voor het Kroonprinselijk Stel wel tijd voor een onbezorgd moeder - en vaderschap ingeruimd. Reken maar uit: vanaf heden over een jaar of vijf. Dat komt de republikeinen zeer goed uit, want zij willen een aansprekende datum voor de Dag van de Republiek: 10 – 10 – 10: in plaats van 2 – 2 – 2 komt 10 oktober 2010. Het NRG heeft ruim tijd om de abdicatie - actie voor te bereiden. De reclamecampagne – waarvoor zich al enkele prominente slagzinexperts bij het secretariaat hebben gemeld – zal gericht zijn op de vrijwillige afstand van de kroonprins. Hoofdlijnen daarin zullen zijn: Willem, kies voor je bewegingsvrijheid, met Europa in het vizier stelt het meeregeren niets meer voor, weg met de Gouden Kooi en Koets, eindelijk mogen zeggen wat je wilt, een mooi baantje bij het Nieuwe Deltaplan, de miljarden van het Huis mag je houden.

Wie aan de Grondwet denkt, kunnen we geruststellen. D66 blijft nog wel een paar jaar bestaan. De voormannen der Democraten zijn zonder twijfel bereid, in het kader van Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijkszaken bij te dragen aan de komst van de Republiek. Een ontwerp van Grondwet is onlangs verschenen. Thom de Graaf wordt de Nieuwe Thorbecke die met de spade over de schouder de klus zal klaren. Zo kom je toch nog in de geschiedenisboekjes en wij zijn ten lange leste van Oranje verlost. Het zou tijd worden! Er is nog een voordeel: Meertje van Wagen wordt de Republiek – watcher. Het NRG is bereid, bij de voorbereidingen van het slopen van het Huis een (democratisch) handje te helpen. Rustig aan, dan breekt het lijntje niet. We hebben nog vijf jaar de tijd.

Redactie Hofleverancier

Boekbespreking: Agent Orange, door Cor van der Vlies

De hoofdtitel van het boek doet vermoeden dat we hier weer vermeende spionage-activiteiten van deze prins opgedist krijgen. Maar dat valt mee. De eerste vijftig bladzijden beschrijven het leven van de prins (1911) tot halverwege 1934 in een stripverhaal, daarna volgen persoonsbeschrijvingen ('De hoofdrolspelers') en een verantwoording van de strip door Coen Hilbrink. Volgens de achterkant van het boek is een tweede deel, 'de oorlogsjaren van Prins Bernhard', in voorbereiding.

Op de website staat te lezen dat men denkt aan vijf delen in totaal.

Het stripverhaal begint bij de thuiskomst van Bernhards vader (Bernhard sr.) uit Afrika, hij brengt een negerjongetje Toto mee als speelkameraadje voor zijn zoon. Bernhards moeder Armgard is in Berlijn voor een springconcours, het is 1914, haar begeleider 'kolonel' Panchoulidchev meldt het feestende gezelschap het uitbreken van de eerste wereldoorlog, waarin Bernhards sr. zich onderscheidt. In Nederland begint men in hofkringen te zoeken naar een echtgenoot voor de dan zeven jaar oude Juliana. Je ziet de omvorming van Duitsland tot een republiek, de strijd tussen vrijkorpsen en aanhangers van de Radenrepubliek. Hitler komt op, diverse nazi-figuren komen in het verhaal voor. Ondertussen groeit Bernhard op, slechte schoolprestaties, slaag van medeleerlingen die een hekel hebben aan prinses. Hij schiet zijn eerste zesender. Eenmaal student raakt hij via

de SA in de NSDAP verzeild, later in het Fliegerkorps en via vrienden in Spaans Marokko, waar de eerste plannen worden gesmeed voor de staatsgreep die zal uitgroeien tot de Spaanse burgeroorlog. Weer later, bij een bezoek aan de Duitse keizer in Doorn hoort Bernhard voor het eerst dat er sprake is geweest van een huwelijk tussen zijn broer Aschwin en prinses Juliana. Hij raakt geïnteresseerd in die mogelijkheid.

Speculatieve authenticiteit

Ook los van het verhaal is de strip een genot om naar te kijken. Er is veel zorg besteed aan de tekeningen en aan de authenticiteit van de weergave, met een nauwgezetheid die aan Hergé doet denken. Veel tekeningen roepen herinneringen op aan historisch materiaal dat je eerder gezien hebt. Beeldrijm komt voor en herhalingen, zoals Duitsland 1919/Duitsland juni 1934.

Je krijgt als lezer een beknopte maar zeer aansprekende geschiedenisles. Wél met de kanttekening vóór in het boek dat Agent Orange geen wetenschappelijke publikatie is, dat situaties zijn gedramatiseerd, aangepast, vereenvoudigd of op speculatie berusten. 'True Fiction!' heet het op de achterkant. Ik vind de truth meer aanwezig dan de fiction, die dan in die dramatisering etc. zit. Overigens wijkt men hier niet af van andere non-fictionschrijvers, die soms dialogen opvoeren die doen vermoeden dat de schrijver onder het bed notities heeft liggen maken.

De samenstellers noemen het een satirische weergave van Bernhards levensverhaal. Ik vind die satire, die er volop is, toch redelijk mild. Dat komt de overtuigingskracht van het verhaal ten goede. Wél wordt Bernhards moeder Armgard aan de arm van Panchoulidchev feestend en dansend ten tonele gevoerd, ondanks Bernhards recente ontkenning van zulk gedrag.

Daarentegen gaan de schrijvers/tekenaars voorbij aan de wel geopperde gedachte, dat Bernhard er eentje is van Panchoulidchev. Ik zou

trouwens zelf ook niet weten hoe je dat goed in beeld brengt.

Verantwoording

Coen Hilbrink wijdt over dit vermeend vaderschap van de kolonel wel enigszins uit, maar noemt het 'een onbewezen suggestie'. Zijn tekst is leerzaam niet alleen door de beschrijving van een aantal in het verhaal voorkomende personages, maar ook door de typering van een aantal van Bernhards biografen. Zo bijv. Alden Hatch (zijn boek 'is met name om de vele belangrijke omissies bekritiseerd'), Wim Klinkenberg ('had de neiging overhaast conclusies te trekken'), Waterink ('door oranjegezindheid ingegeven gebrek aan kritische zin').

Hilbrink concludeert dat de eerste biografie van Prins Bernhard die de toets der wetenschappelijke kritiek kan doorstaan nog geschreven moet worden, maar dat toch wel een degelijk beeld van diens leven te schetsen valt (Misschien meent hij dat met Agent Orange een begin van zo'n schets is gemaakt).

Hier ligt ook de betekenis van het verhaal voor republikeinen. Het is een nuchter tegengif tegen alle bewieroking van de prins. Zo zie je hem in dit boekje suggestief afgebeeld terwijl hij de nazi-groet brengt.

In de boekenlijst mis ik een onderbouwing van de rol van de IG Farben, die in het beeldverhaal zowel als in Hilbrinks tekst voorkomt. Eigenlijk is dat bedrijf veel interessanter en ook veel belangrijker dan die hele Prins Bernhard.

De afbeeldingen zijn overgenomen met vriendelijke toestemming van de uitgever.

Erik Varekamp, Mick Peet, Agent Orange, de jonge jaren van Prins Bernhard, 78 blz. Beeldverhaal met een tekst van Coen Hilbrink, Uitgeverij Van Praag, Amsterdam 2004. ISBN 90 490 3202 8, als softcover Euro 14,25.
Website: www.agentorange.nl

De buizerd in het zwerk, door Jack Jan Wirken

Eén van de paradoxen van de moderne monarchie is het gegeven dat naarmate de vorst meer werk maakt van de hem toegedachte taken hij het feilen van het systeem nadrukkelijker onder de aandacht brengt. De rol van de vorst is volgens de klassieke literatuur over dit onderwerp immers geen andere dan het minzaam aanhoren van de verslagen van de gang van zaken op staatsrechtelijk terrein, het vrijblijvend adviseren van de ministers en het hier en daar, met een bemoedigend woord een hart onder de riem steken. Een monarch die zich strikt aan deze beperkingen houdt zet, zo is de aanname, het systeem niet onder druk, een vorst die daarentegen inhoudelijk

invulling wil geven aan zijn rol als staatshoofd schuurt permanent langs de grenzen van zijn constitutionele ruimte. En het gegeven van de ministeriële verantwoordelijkheid is, hoe hoog er ook van wordt opgegeven in de staatkundige handboeken, een kreupele oplossing voor de hier ontstane spanning. Een politieke rol voor een vorst is, in een samenleving die politieke legitimiteit als vanzelf verbonden acht aan verkiezingsuitslagen, per definitie hoogst onbevredigend. Het is een evidentie voor politici en staatsrecht deskundigen. Of het zou het moeten zijn. Zouden de mensen die in de loop der jaren met de

vorst(in) te maken hebben zich dit realiseren?

Van een avondvullend programma ter gelegenheid van het regeringsjubileum van de koningin moet niet te veel verwacht worden maar enig inzicht in de opvattingen die leven bij de premiers die onder haar gediend hebben, daar is wel rekening mee te houden. 28 april was het zover. Het lang van te voren aangekondigde interview met de koningin. Aan de jurist en publicist Dorien Pessers was de eer gegund om de majesteit een aantal vragen voor te leggen. Een kruisverhoor is het niet bepaald geworden, in journalistiek opzicht was de meerwaarde ten opzichte van de verslaglegging door een gemiddelde royaltyjournalist slechts een geringe. En de vraag of dat komt omdat er weinig inhoudelijks over tafel kwam of dat de minister president in eendrachtige samenspel met de RVD die passages die wat uitgesprokenere opvattingen van het staatshoofd bevatten alsnog op de montagetafel heeft laten sneuvelen, zal wel nooit beantwoord worden.

Wat dan wel aan de nevelen van het geheim van Huis ten Bosch ontsnapte wordt gekenmerkt door een pijnlijke algemeenheid het niveau van de gemiddelde kersttoespraak van de majesteit niet ontstijgend. Het lijkt wat gemakkelijk om hier uitgebreid te citeren uit de gesprekken. Zaken worden gauw uit hun verband gerukt, er wordt al snel geen recht gedaan aan het feit dat het tekortschieten op het punt van echte informatie het onvermijdelijke gevolg is van de stramienmatigheid, van de opgelegde krampachtigheid die een dergelijke ontmoeting nu eenmaal kenmerkt. De ideeën die vervolgens de revue passeren zijn daarmee noodzakelijkerwijze opvallend vaag geformuleerd. Zo gaat het bij de bespreking van de onrust in de samenleving over "dingen (die gebeuren) waar we nog geen nieuw evenwicht gevonden hebben, als samenleving, als geheel. In een tijd van overgang, een tijd van aanpassen, een tijd van zoeken naar nieuwe vormen, misschien ook naar een nieuwe identiteit". De beperking van de vrijheid

om zonder omfloersdheid maatschappelijke gebeurtenissen te becommentariëren laat zich hier wel heel sterk gelden.

Maar er zijn ook dingen gezegd die, iets concreter, nog eens de opvattingen van de koningin over het ambt, de rituelen en over het respect dat haar rol met zich mee brengt, verwoorden. Over dat laatste bijvoorbeeld, merkt ze op dat haar taak betekent dat ze iets vertegenwoordigt, een volk, een land, een identiteit. Hoe we ons die vertegenwoordiging door dit hart van de natie, dit symbool van eenheid, zoals Maartje van Weegen de rol van Beatrix samenvatte, moeten voorstellen kregen we er niet bij te horen. Een symbool veronderstelt immers identificatiemogelijkheden. En die lijken toch beperkt met een vorstin die toch het bijzondere, het van god gegevene en het verhevene stelselmatig benadrukt. Maar misschien is dit een meten van een symboolwaarde aan een schaal die daar ten enenmale ongeschikt voor is. Zo bezien, immers, zou Maxima ook nooit als rolmodel hebben kunnen fungeren voor het emancipatiestreven van allochtone vrouwen. En gezien haar benoeming in de commissie PaVEM meende de politiek dat Maxima, niet tegenstaande haar huis met tuin ter grootte van enkele voetbalvelden, haar staf aan personeel, haar kwestieuze naturalisatie, haar tientallen vakanties per jaar en haar uitkering van ruim achthonderdduizend euro heel wel symbool kon zijn voor de allochtone vrouw in een achterstandssituatie, met afhankelijke verblijfstitel, driehoog achter in de Pijp. Ten aanzien van de vraag of Beatrix hierop doelde toen ze het had over "het zware accent op het materialisme (en) het verdwijnen van soberheid" zullen we onkundig blijven. Het aansnijden van dit soort zaken, het is al opgemerkt, verhoudt zich niet met het gekozen format. En dus kon de vorstin over haar schoondochter niet veel anders opmerken, over "de pijn van de beslissing (de afwezigheid van de vader bij haar huwelijk)" dan dat je moet proberen "iemand toch te steunen bij dat verdriet".

Dieper inzicht in wat toch als cruciale gebeurtenissen uit haar vijftienvijftigjarige regeerperiode gezien kan worden levert een en ander niet op. Het relaas van de minister-presidenten die tijdens haar ambtsperiode kabinetten geleid hebben, is ondanks de ook hen tekenende voorzichtigheid, dan toch informatiever. Zo viel in Lubbers betoog heel duidelijk de gemakkelijke verstandhouding te herkennen die er tussen hem en de koningin bestond. Bij de aanvaarding van haar eredoctoraat in Leiden, eerder dit jaar, had Beatrix al gezegd dat zij "Dankzij opeenvolgende minister-presidenten () de mogelijkheid (kreeg) nieuwe terreinen te betreden..." Algemeen werd aangenomen dat zij hierbij met name Lubbers op het oog had.

En Koks bijdrage aan het programma werd gekenmerkt door de stuursheid waarmee hij, na de koningin geprezen te hebben voor haar "objectief boven de partijen staan" (volgens Kok omdat ze 'geen belangen heeft') terugkomt op het initiatief van Thom de Graaf van voorjaar 2000. Een oplossing voor een niet

bestaand probleem, stelde Kok, en hij keek er bij zoals hij keek toen hem acht jaar terug gevraagd werd hoe hij zou reageren op een uitnodiging om lid te worden van het Republikeins Genootschap.

Maar het diepste inzicht in de zieleroerselen van een, weliswaar door Beatrix wegblijven bij de begrafenis van de paus, getourmenteerde, maar de monarchie toch uiterst toegedane geest krijgen we toch bij het aanschouwen van Van Agts bijdrage. "Beatrix", zo zei Van Agt, en om zijn archaische dictie nog meer kracht bij te zetten vouwde hij daarbij zijn handen zoals een goochelaar in de jaren vijftig, die voor het licht van een projector op een scherm, met handgebaren, een vogel verbeeldde, "Beatrix is de buizerd in het zwerk van het staatsbestel".

"Alles merkt zij op, zelfs het kleinste muisje ontgaat haar niet" Van Agt zal het voor ons, zijn waarden, zijn besten, anders bedoeld hebben maar echt geruststellend klonk het niet.

De Oranjes en de Paus, door Jack Jan Wirken en Bob Elbracht

De vermeende populariteit van de Oranjes, de interviews en de enquêtes tonen aan dat de Nederlander van sprookjes houdt. In die zin staat het op een lijn met *Idols*, de *Nationale Postcode Loterij* en *Boer Zoekt Vrouw*. De liefde voor het Koninklijk Huis speelt zich af binnen een spectrum dat zich uitstrekt van schandalen tot koekhappen. Onze operette-monarchie biedt vermaak, en daarvoor zijn we kennelijk bereid te betalen. Regeringsverantwoordelijkheid en politieke zeggenschap van de koningin zijn ongezellige onderwerpen en vallen derhalve buiten dit spectrum. Maar in feite wordt de koninklijke familie door het Nederlandse volk gedoogd. Ook daar zijn we goed in: gedogen. Zou men bij zo'n enquête namelijk doorgaan, dus ook de ongezellige vragen stellen, dan blijkt de doorsnee Nederlander door-en-door republikeins.

Zoals de Oranjes in Nederland worden gedoogd, zo worden de katholieken ook getolereerd. Onlangs overleed de razend populaire Johannes Paulus II, wij zagen uitzinnige menigten waaronder verbazingwekkend veel jongeren. Maar vooral staatshoofden, waaronder zelfs George W. Bush haastten zich om bij de bijzetting te zijn. Wie schitterde echter door afwezigheid? Juist! Ons staatshoofd. Oud-premier Dries van Agt toonde zich ondubbelzinnig verbolgen en sprak over "miljoenen katholieke Nederlanders die zich miskend voelden". Kortom, een nieuwe acte van onze Koninklijke Operette was een feit. Hoe verder? Welnu, in een normaal functionerende democratie roep je in zo'n geval de betrokken persoon op zich te verantwoorden. Trouwens, niet eens zozeer in een democratie, maar in gewone fatsoenlijke omgang doe je zo iets al. Doet u iets dat mij niet bevalt

of dat ik niet begrijp, dan vraag ik u ernaar. Zo simpel ligt dat. Maar bij ons staatshoofd ligt dat niet zo eenvoudig, die kun je niet zomaar iets vragen. Zij is namelijk onschendbaar en onbenaderbaar, want alles wat zij doet en zegt valt onder de verantwoording van de regering. Ironisch genoeg noemt zijzelf deze ministeriële verantwoordelijkheid overigens *bescherming*. Dergelijke vragen zouden haar – en dus de regering – wel eens in verlegenheid kunnen brengen. Zo konden we getuige zijn van een zwetende Gerrit Zalm, die in zijn hoedanigheid van vice-premier, ter verantwoording werd geroepen voor iets waar hij het antwoord ook niet op wist. Je zag hem haast denken: “Weet ik veel; doe me ‘n lol, en vraag ‘t haarzelf”. Zalm’s krampachtigheid was weer eens een uitstekende demonstratie van wat die ministeriële verantwoordelijkheid in de praktijk betekent: ministeriële last. De traditionele antipathie van de Oranjes jegens de katholieken is historisch verankerd; berucht is bijvoorbeeld de gespannen relatie van Wilhelmina met haar katholieke kabinetsleden. Staatsrechtelijk wordt de kwestie namelijk tot volstrekt bizarre proporties opgeblazen. Hoe het ook zou kunnen? Welnu, als de Nederlandse regering het niet belangrijk genoeg zou vinden, dan gaat zij niet en daarmee is de kous af. De verantwoordelijke minister wordt er desnoods op aangesproken en geeft daar een al dan niet bevredigend antwoord op, vervolgens kan er worden overgegaan tot de orde van de dag. Hoe lang gaan we hier nog mee door? Wie de film *De Kroon* heeft gezien, heeft vast kunnen stellen in wat voor rare bochten onze regering zich moet wringen om het koninklijk huis er met al haar fratsen zonder al teveel kleerscheuren doorheen te loodsen.

Nee, neem dan het goedmakertje. Bij de inauguratie van de nieuwe Paus was Zijne Koninklijke Domheid met onze premier aanwezig. Willem-Alexander werd gevraagd naar de overwegingen om niet bij de bijzetting van Johannes Paulus II aanwezig te zijn. Nu staat de kroonprins er inderdaad om bekend dat hij niet bepaald het buskruit heeft

uitgevonden, maar dit antwoord getuigde werkelijk van het IQ van een fruitvliegje: die overwegingen waren natuurlijk wel rationeel (*‘rasjoneel’*). Nogmaals proberen dan maar: wat waren de overwegingen *niet* naar de bijzetting te gaan? Nu een inhoudelijk antwoord alstublieft. Weer pech, het waren ‘natuurlijk rationele argumenten’. Stel, iemand vertelt je dat hij een nieuwe auto heeft aangeschaft. Je vraagt ‘o, wat leuk voor je. Wat voor een?’ Antwoord: ‘een blauwe’. Mijn hemel... Gelukkig begon het op dat moment te regenen op het Sint Pietersplein en moest het clubje zich verplaatsen. *Saved by the bell*, zullen we maar zeggen.

In de week na de begrafenis van de paus in Rome gaf het Nederlandse koningshuis wel acte de présence bij de uitvaart van Rainier van Monaco. Kreeg het vorstendom Monaco, een belangrijke Europese staat tenslotte, op die manier de diplomatieke égards bij haar importantie past? Veel mensen beschouwden de gang van Willem-Alexander naar Monte Carlo, twee dagen na de ontstentenis bij de pauselijke ter aarde bestelling, als een onderstreping van het feit dat het koningshuis een ernstige taxatiefout had gemaakt. Argumenten in de sfeer dat je nu eenmaal niet elke plechtigheid bij kunt wonen en dat er prioriteiten gesteld moeten worden verloren in een klap hun gewicht. Tenzij we willen volhouden dat al die hoogwaardigheidsbekleders, van Amerikaanse (ex)presidenten tot staatshoofden uit de Islamitische wereld en Scandinavische vorstenhuizen – van de zelfde denominatie als het onze overigens - ernaast zaten en alleen Beatrix de situatie goed had ingeschat toen ze besloot dat noch zij, noch iemand van haar familie naar Rome moest.

De werkelijkheid is een triviale; de gang naar Monaco was een familieaangelegenheid, waarbij we het woord familie moeten opvatten in de bio-sociologische zin van: de familie van Europese vorstenhuizen. ‘Ons soort mensen’, met andere woorden, gekroonde hoofden, waarbij het er niet toe doet of eventueel persoonlijke

banden of relaties tussen de staten op dat moment weerspiegeld wordt in de aanwezigheid bij de uitvaartplechtigheid. Ook maakt de ongeloofwaardigheid van het bestel in kwestie, het al eerder genoemde operettegehalte, niet uit. De postzegel Monaco is een land, Rainier is een vorst en daarmee "één van ons". Net zoals Grace Kelly door een vorm van transsubstantiatie een prinses werd toen ze met Rainier trouwde. De vorst van Monte Casino, het Las Vegas van de Middellandse Zee, had overigens al op jeugdige leeftijd zijn zinnen gezet op een Amerikaanse filmster om het voortbestaan van zijn dynastie veilig te stellen. Een filmster, welke was van minder belang. Het schijnt dat ook Nathalie Wood hoog op de kandidatenlijst heeft gestaan; prinses Nathalie. En, conform de regels van het theater, gaat vervolgens niet de ene acteur over de andere zeggen dat hij of zij maar wat toneel speelt. De gekroonde hoofden bevestigen elkaar en daarmee zichzelf in hun rol, hun lot, hun 'van hogerhand gegeven' opdracht. En dat dit gegeven tot soms verbijsterende blijken van verbondenheid aanleiding geeft hebben we bij het feest ter gelegenheid van Beatrix' 60ste verjaardag mogen aanschouwen. En veel navranter nog, in haar sterk geuite gevoel van medeleven toen kroonprins Dipendra in Nepal een paar jaar terug een slachting aanrichtte onder zijn familieleden. Natuurlijk betrof het hier een drama. Maar dat was de bomaanslag bij een drukke uitgaansgelegenheid in Tel Aviv in diezelfde week ook. En die slachtoffers deelden niet in de uitgesproken gevoelens van medeleven. Het schijnt overigens dat het huidige Nepalese koningshuis de staat van beleg heeft uitgeroepen en tegenstanders van de

koning, met honderden tegelijk, in de gevangenis opsluit. Wellicht zou Beatrix zich daar eens over kunnen uitlaten.

En dan nogmaals, de gang naar Rome. Niet de mosterd na de maaltijd in de vorm van de kroonprinselijke aanwezigheid bij de inauguratie van de nieuwe paus, maar de afwezigheid bij de begrafenis van de vorige. Koninklijke aanwezigheid bij een pauselijke uitvaart. Voor velen zal het gevoel van onwaarachtigheid zowel door een min of meer seculier vorst als door een kerkvorst worden opgeroepen. Een oordeel over de wenselijkheid van aanwezigheid bij de plechtigheden in Rome krijgt daardoor een tamelijk abstract karakter; het wel of niet gaan als een lood om oud ijzer dilemma. Maar de kwestie verdient een andere aanpak. Tenslotte heeft Beatrix haar gedachten over het feit dat zij haar taak vervult bij de gratie Gods nooit onder stoelen of banken gestoken. Als je onder omstandigheden de schijn niet weet te vermijden dat je het daarbij over de protestantse God hebt, dan ontstaat er een probleem op het vlak van de zo vaak aangehaalde samenbindende betekenis van het koningshuis. De koningin als symbool van een eenheid die eigenlijk bij de grote rivieren ophoudt; symbool eerder van verdeeldheid dan van verbondenheid. De majesteit heeft met haar categorisch 'nee' als antwoord op de vraag of zij of iemand van de familie naar Rome moest, het symbool van eenheid afgedankt. Een ding dat je bij het grof vuil zet. Of bij een volgende vrijmarkt op 30 april voor een paar kwartjes probeert te verpatsen.

De metafysica van het Koningschap, door Bob Elbracht

»Wohin ist Gott?« rief er, »ich will es euch sagen! Wir haben ihn getötet ihr und ich.' Wir alle sind seine Mörder. (Friedrich Nietzsche, Der Fröhliche Wissenschaft)

In deel twee van de serie "Wat ik mijn dochter niet kan uitleggen" komt het

godelijke aspect van de monarchie aan de orde. Uit de grondwet volgt dwingend dat onze monarchie constitutioneel van aard is, en dat bijgevolg ons staatshoofd "bij de gratie Gods" is aangesteld. In dit artikel wil ik nader onderzoeken en bespreken wat dit te betekenen heeft

voor een seculiere samenleving als de Nederlandse.

Hier is veel over te zeggen; de kwestie is ook van veel kanten te benaderen. Interessant zou bijvoorbeeld de vraag zijn of de koningin wérkelijk *geloofd* dat zij – en haar hele geslacht – door God uitverkoren is om aan het hoofd van de Nederlandse staat te staan. Of is het wellicht een uitdrukking van megalomanie? Een andere, ook zeer interessante vraag zou zijn: zou God werkelijk bestaan? En zo ja, zou Hij dan Beatrix inderdaad hebben verkozen om koningin van ons land te zijn? Met andere woorden, wat *bedoelt* Beatrix eigenlijk wanneer zij de formule “Wij, Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje Nassau, enz. enz.” uitspreekt? Wat *betekent* het? Of God wel of niet bestaat is een oude, ingewikkelde vraag waar de filosofie zich nog steeds over buigt, die nu echter niet aan de orde is. Hier hebben we te maken met het gebruik van het woordje “God” als eigenaam die verwijst naar een persoon en Beatrix die zich daarop beroept.

Als we de formule ontdoen van alle overtolligheden blijft er het volgende over: **“De koning is door God geïnstalleerd, want dat zegt de koning”**. Als redenering vertoont deze zin iets merkwaardigs, dat zal iedereen vrijwel meteen opvallen. Wat hier op het eerste gezicht ontbreekt is een finale legitimatie. Immers, ikzelf of mijn buurman, zou mijzelf op deze wijze gemakkelijk ook tot koning kunnen uitroepen. Het vertoont enige gelijkenis met een zogeheten “*begging the question*” ofwel *petitio principii*. Vervangen we “zegt” door “vindt”, dan verzwakt dat het argument alleen maar. Dan antwoordt men bijvoorbeeld: “Nou, dat vind ik van niet”. Of substitueren we “zegt” door “gebiedt”, dan krijgt de formule plotsklaps een sfeer van autoriteit-uit-een-geweerloop. Zo kennen we Beatrix (gelukkig) niet. Nee, zij zélf zegt dat ze door God is geïnstalleerd. De *petitio principii* is bijna tastbaar belichaamd toen Willem Frederik *zichzelf* in 1815 tot koning van de verenigde noordelijke en zuidelijke Nederlanden

uitriep. Net zoals de zin “Deze fiets is van mij, want het is mijn eigendom” zelfvaliderend is, geldt dat ook voor de formule van Beatrix. “Ik ben door God aangesteld als koningin, want dat zeg ik”. Deze *petitio principii* is te dunnetjes en behoeft verzwaring. Iemand kan mij niet wijsmaken dat iets een fiets is omdat het een fiets is. Er moet verwezen worden naar iets dat zich buiten de tautologische cirkel van de formulering bevindt. Laten we eens een poging wagen.

“De koning is door God geïnstalleerd, want dat zegt God”.

Ok, zou je zeggen, dan vragen we het wel aan God. Dat ligt wat lastiger, zo blijkt al gauw. Met name het vier- vijfde deel van de Nederlandse bevolking, dat steeds zichtbaarder een seculier stempel op de samenleving drukt, stuit op de onverifieerbaarheid van deze zin. God doet er namelijk het zwijgen toe. De koning, in verlegenheid gebracht door deze zwijgende God, kan nu positie kiezen door middel van een subjectieve implosie: “De koning is door God geïnstalleerd, want dat heeft God *aan mij* gezegd”. Tja, da’s lastig. Waarom dan niet aan mij? Ik zou wellicht bereid zijn het van God aan te nemen als hij het aan mij zou zeggen, maar nu moet ik de koning weer geloven, en dat was nu juist gewogen en te licht bevonden. We zien dat het zelfvaliderende aspect van de formule is vervangen door principiële onverifieerbaarheid. De structuur “a want a” luidt nu weliswaar “a want b”, maar het probleem is dat voor b van alles ingevuld kan worden, ook als het nergens naar verwijst of zelfs niets betekent. Je zou evengoed kunnen zeggen: “De koning is door God geïnstalleerd, want dat zegt Blarb”. Met deze verzwaring komen we niet veel verder. Wat nu? Welnu, we gaan naar de Veluwe.

“De koning is door God geïnstalleerd, want dat staat in de bijbel”. Mooi zo, daar kunnen we tenminste wat mee. Er zijn talloze plaatsen in de bijbel waar aan het koningschap wordt gerefereerd, in het oude testament zelfs meer dan 2500 maal. Zo lezen we bijvoorbeeld van de profeet Daniël dat hij een openbaring

van God ontving: "Hij toch verandert tijden en stonden, Hij zet koningen af, en stelt koningen aan, Hij verleent wijsheid aan wijzen en kennis aan hen die inzicht hebben." (Dan 2:21) Hier geldt overigens niet dat Daniël dit heeft geschreven, want dan zitten we in feite weer met de eerste variant. In deze formulering zit namelijk een verborgen premisse, namelijk dat de bijbel het woord van God is. Ok, en wie zegt dat dan? Toch niet de koning hopelijk? Nee, in de bijbel zélf staat dat de bijbel het woord van God is. Ook dit is op vele plaatsen in het boek te vinden, bijvoorbeeld in de tweede brief van Petrus: "Want de profetie is voortijds niet voortgebracht door de wil eens mensen, maar de heilige mensen Gods van den Heilige Geest gedreven zijnde, hebben ze gesproken." (2 Petr. 1:21) Nu verlaten we succesvol die lastige petitio principii door naar iets te verwijzen dat er buiten ligt en dat wél verifieerbaar is. Maar dan raken we daar weer verstrikt in de volgende cirkel - van de regen in de drup zullen we maar zeggen: "a want b, en b want b". Iets nauwkeuriger uitgedrukt, voor de logici onder lezers: "Als de bijbel het woord van God is dan regeert de koning bij de gratie Gods. De bijbel is het woord van God, want dat staat in de bijbel". (De implicatie wordt waar gemaakt door de petitio principii van de tweede propositie.) Tenzij de koning zegt dat de bijbel het woord van God is. Daarmee belanden we hoogstens in een ruimer opgezette cirkel, maar als argument blijft het zelfvaliderend. "a want b, en b want a". Een ontsnappingspoging uit de zelfvalidering van de bijbel als zijnde het woord van God zou kunnen zijn door een beroep te doen op iemand die veel verstand heeft van God of geacht wordt goede betrekkingen met hem te onderhouden. Iemand die het kan weten. Laten we zeggen, de Paus, in zijn hoedanigheid als wettige plaatsvervanger van Gods zoon op aarde. Uit de loop van de kerkgeschiedenis weten we echter dat de autoriteit van deze kenner reeds honderden jaren door medegelovigen op z'n zachtst gezegd betwijfeld wordt. In de argumentatietheorie heet zo iets een *argumentum ad verecundiam*, als een van de premissen in een redenering

betwijfeld kan worden. De cirkel zou eventueel verder vergroot kunnen worden door er volgende variabelen in op te nemen, bijvoorbeeld de grondwet. Dan krijgen we "De koning is geïnstalleerd door God, want dat staat in de grondwet. Het staat in de grondwet, want dat moet volgens de bijbel. En de bijbel is het woord van God, want dat staat in de bijbel". En dan zijn we weer waar we waren: "a want b, en b want c, en c want c". *Ad infinitum*.

Verdunbare zegen

Onlangs zijn we getuige geweest van het drama dat zich voltrok rond de voormalig minister van Bestuurlijke Vernieuwing, Thom de Graaf. Zijn voorstel, de benoeming van de burgemeester door de Kroon uit de constitutie te verwijderen, werd getorpedeerd door de PvdA-dinosaurius van Thijn. We zijn getuige geweest van de schier ondoenlijke opgave een grondwetswijziging tot stand te brengen; in een volgend artikel zal ik hier overigens dieper op ingaan. In het kader van dit onderwerp kan opgemerkt worden dat de aanvoerder van de lokale overheid indirect door God benoemd wordt. Immers, God heeft de Kroon geïnstalleerd, die, inmiddels begiftigd met de Goddelijke Wijsheid, op haar beurt weer de aanvoerders van de lokale overheden aanstelt. Hierbij doet zich een eigenaardigheid voor: tot de prerogatieven van de Goddelijk Uitverkorene behoort constitutionele onschendbaarheid. Zij is onbenaderbaar en onaanspreekbaar voor ons, gewone stervelingen. Nu blijkt zo'n benoemde burgemeester echter wél schendbaar. We denken daarbij aan corruptieschandalen in het zuiden des lands, of aan Bram Peper die gedwongen als minister aftrad om zich te kunnen verdedigen. Nu zult u vragen: hoe zit dat dan met het mandaat van die Goddelijke uitverkorenheid? Ik zal het u uitleggen. De zegen wordt *binnen* de familie in volle omvang gehandhaafd, ook wanneer er wordt aangetrouwd. Een corrupte aangetrouwde prins kan hierop dus niet aangesproken worden, want zo wil God het. En let nu op. Benoemingen *buiten* de familie verdunnen de zegen als het ware. Verdunnen in allopathische zin wel te verstaan. In het geval van de door de

Kroon benoemde burgemeester gaat daarbij de onschendbaarheid verloren. Zo zit dat. God is kennelijk erg duidelijk in wie het land moet besturen, maar wordt blijkbaar wat onzeker als het lokale overheden betreft. Sinds enige tijd worstel ik echter wel met de vraag waarom alle kardinalen moeten raden wie God in gedachten heeft om een miljard van Zijn gelovigen te leiden (Trouw, 19 april 2005). Met een kort pontificaat wil God kennelijk zeggen dat het fout was en ze nog een keertje moeten raden. Maar hoe kan God tegelijkertijd zo stellig kan zijn ten aanzien van Zijn keuze voor het kleine, goddeloze Nederland? Zou de Protestantse God dan tóch een andere zijn dan de katholieke? Misschien een aardige lezersvraag...

Traditie als megalomanie

Terug naar de vraag wat het dan toch *betekent* als Beatrix zegt dat ze koningin is bij de gratie Gods. Of, enger geformuleerd, wat *bedoelt* zij nou eigenlijk? Afgaande op het voortreffelijke essay "Atheïstisch Manifest" van Herman Philipse vermoed ik dat het niets betekent. Omdat ik niet bereid ben aan te nemen dat Beatrix in het diepste van haar wezen, werkelijk van ganser harte, gelooft dat zij door God uitverkoren is om koningin te zijn, blijft er voor mij niets anders over te veronderstellen dat zij zomaar wat zegt. Volstrekt betekenisloos. Leeg. De Duitse filosoof Peter Sloterdijk merkte reeds op dat men van de vroege monarchieën niet kan beweren dat ze schuchter waren in de presentatie van zichzelf. "Overall waar adelsmacht, monarchie en staatswezen ontstonden, begon in de heersende families een intensieve training in arrogantie. Alleen daardoor kon men het bewustzijn dat men aan de top stond psychisch verankeren. Op die manier werd grandiositeit een politiek-psychische stijlform. Macht ontwikkelde zich tot hoogheid, naakte superioriteit door geweld tot soevereine glorie. De oudste koningen, farao's, despoten, caesaren en *principes* beveiligden hun zelfbewustzijn door een charismatische symboliek. In de monarchieën was een functioneel zinvolle megalomanie aan het

werk – grootheidswaan als structurele factor voor de heerschappij."

De kwestie rond betekenis en verwijzing kent een lange traditie. Reeds in de Middeleeuwen worstelde men met de vraag hoe bijvoorbeeld het woord 'roos' in de winter iets kon betekenen; immers, er was geen roos in de werkelijkheid aanwijsbaar waarnaar het woord kon verwijzen. Er was dus met betekenis meer aan de hand dan louter verwijzing naar de werkelijkheid (denotatie). Men ontdekte zodoende dat het woord ook kon verwijzen naar een begrip (connotatie), een abstractie, dat overigens niet te verwarren is met Plato's 'ideale' roos. Beatrix' raadselachtige formule "...bij de gratie Gods" betekent niets, omdat de denotatie van het woordje 'God' ontbreekt. Verwijzing naar het abstracte begrip stuit op het onoverkomelijke probleem van gebrek aan consensus: iedereen roept van alles door elkaar, desnoods tot bloedens toe, getuige de vele gewapende conflicten hieromtrent, tot op de dag van vandaag. Een beroep op de gelovige onderdaan, oprecht overtuigd van des konings uitverkoren positie, is in een seculiere samenleving als de Nederlandse onhoudbaar geworden. Zouden de Nederlandse onderdanen massaal geloven dat de koning is aangesteld bij de gratie Gods, dan zou dat misschien tijdelijk als legitieme verwijzing kunnen gelden. Maar dat is niet het geval. Met de oprukkende secularisatie is de laatste denotatieve poot onder de monarchale troon weggezaagd.

Om bij de metafoor van de roos te blijven – het is definitief winter geworden voor de monarchale regeringsvorm. De eerste ijskristallen hechtten zich reeds aan het vorstendom van koning Willem III, inmiddels ligt er een dik pak sneeuw over het goddelijk koningschap en ontnemt ieder zicht op helder democratisch bestuur. Granieten ijspegels verstarren het bestel, doch in een enkele glinstering worden wij af en toe nog herinnerd aan de romantische idealen rondom de heerlijkheid van het goddelijk koningschap. En daar zien we onszelf: zwaaiend en zingend langs de

kant van de weg, ter ere en meerdere glorie van onze Goddelijk Uitverkorene die vanuit Haar Gouden Koets terugwuift, terwijl haar lakeien en paarden statig voorbij schrijden. Het is goed zo, we weten ons in veilige handen, wij hoeven onze Leider niet te kiezen, - neen dat heeft God Zelf voor ons gedaan. Onschendbaar, grandioos, ongenaakbaar en onaanspreekbaar in schitterende gouden ornamenten. We zwaaien naar onszelf, naar onze hoop, naar onze fonkelende herinnering aan hoe moeder ons vroeger instopte met een warme kruik, en ons dan voorlas uit Hans-Christian Andersen.

Neen, zegt de republikein. We willen geen Argentijnse Assepoester die aanzit bij de Raad van State. Wie in Nederland met Pinksteren de uitstorting van de heilige geest niet op de meubelboulevard doorbrengt zoekt deze archaïsche romantiek liever op in de Efteling. Privatiseer desnoods het koninklijk huis, laat de Oranjeverenigingen vervolgens aandelen kopen in de BV Oranje en zwaai zo vaak naar elkaar als je wilt. Het is mooi geweest.

De zin "Wij, Beatrix, bij de gratie Gods..." *betekent* dan weliswaar niets, zij drukt daarentegen wel degelijk iets uit. Beatrix zegt iets dat vermoedelijk niets betekent (kan gebeuren), maar de zin *bedoelt* iets anders uit te drukken. Zij legitimeert haar ambt door een metafysische sprong te maken, door te verwijzen naar het Goddelijke aspect van haar positie. De ironie wil, dat Beatrix bij haar promotie aan de universiteit van Leiden, zich juist om deze reden meende zich gedwongen te moeten voelen tot bescheidenheid. Het soort bescheidenheid dat we kennen van Huis ten Bosch, zullen we maar zeggen. Er is een dubbele moraal voor nodig, en wel een van zeer solide cynische kwaliteit, om je uitzonderlijke bedeling tegenover jezelf te kunnen rechtvaardigen als je van Huis ten Bosch een autoritje maakt langs de Haagse flatjes waar de niet-uitverkorenen wonen. Het is niet plausibel dat Beatrix meent dat het rechtvaardig is dat zij vrijgesteld is van persoonlijke belastingen, omdat God dat voor haar geslacht zo gewild heeft. Een dergelijk

radicaal deterministisch wereldbeeld is vandaag de dag eenvoudigweg onhoudbaar. Ik vermoed bij haar eerlijk gezegd veel plattere, aardere motieven ten aanzien van haar belastingvoordeel. Zonder enige verdienste, uitsluitend door geboorte, uitverkoren door een onverifieerbare God en daardoor niet finaal te legitimeren, in de ijzere wurggreep van de *petitio principii* - tja, probeer dan maar eens bescheiden te blijven. Beatrix' noemt haar bescheidenheid overigens in één adem met een appèl op zelfreflectie. Het zou inderdaad interessant zijn enig inzicht te verkrijgen in het zelfbeeld, de bewustzijnsinhoud, van een dergelijke persoon. Een wandeling door de zuilengalerijen van Beatrix' eigenbeeld, gevoerd te worden door de kathedralen van haar megalomaan-grandioze stijlform, zou een adembenemende expositie opleveren van een eeuwenoud verankerde superioriteitswaan. Of we er ook een altaar zullen aantreffen voor de God die het zo gewild heeft, waag ik te betwijfelen. Vermoedelijk heeft dat altaar in de loop der generaties plaats gemaakt voor een dynastieke beeldengalerij, die ons terugvoert naar de oorsprong van de toenmalig heersende familie. Het is zo, want zo is het altijd geweest, en zo zal het altijd blijven. De van oorsprong metafysische stap is - bij gebrek aan geloof - versteend tot traditie. Een constitutie die in stand gehouden kan worden zolang er maar geen al te grote brokken gemaakt worden.

Welnu, die brokken worden wel gemaakt, zegt de republikein. Het is niet goed zo, het is trouwens niet altijd zo geweest en in de toekomst mag, kan en zal het niet zo blijven. Het staat diametraal op de meest elementaire democratische beginselen. In een seculiere samenleving als de Nederlandse, waar de herdenking van Jezus' sterfdag niet meer inhoudt dan een mooi meegenomen lang weekend, is voor de goddelijke legitimatie van het koningschap definitief geen plaats meer. De zelfreflectie van Beatrix dient tot aardse proporties teruggebracht te worden, ontdaan van elke goddelijke notie. De doorsnee Nederlander

verdraagt het erfelijke koningschap niet omdat hij gelooft dat er een God is die dat zo wil, en evenmin omdat hij zo tolerant is, maar uit louter indifferentie. En precies die attitude ontbreekt bij de

republikein. Het maakt ons wél uit, het erfelijke koningschap is principieel onjuist. Het is politiek ondemocratisch en metafysisch onhoudbaar.

Tussen het Rapenburg en Huis ten Bosch, door Fries de Vries

Tussen het Rapenburg en Huis ten Bosch ligt de weg naar prestige en macht. Het spel is voor de royale elite in Nederland een verplicht nummer. Transparant is dit niet en met democratie heeft het niets te maken. Het is wel een doorzichtig foefje en af en toe gênant. Hoe begint het verhaal?

Ons koningshuis is geabonneerd op de cadeaushop van de Rijksuniversiteit van Leiden, afgekort de RUL. Half Nederland kon op 8 februari 2005 zijn vingers weer eens aflikken aan een uur reclameboodschappen voor het Oranjehuis. De afdeling public relations van het Hof loopt op volle toeren. Alle lakeien draaien nachtdiensten, ook de Leidse proffen die zich weer eens hebben overtroffen: een eredoctoraat voor ons staatshoofd, dat na enkele jaren van leed en malaise wel een opkikkertje kon gebruiken.

Hoe gaat zo iets? Dat is zorgvuldig uitgezocht. Iedere universiteit kan afgestudeerden doctoreren op grond van de verdediging van een tevoren door de begeleidende hoogleraar - de promotor - goedgekeurd proefschrift. Dat geschrift moet tijdens de promotieplechtigheid gedurende een uur in het openbaar worden verdedigd. De uitslag staat tegenwoordig bij voorbaat vast. Voor afgestudeerden geldt verheffing tot doctor als de kroon op hun wetenschappelijke arbeid. Daarmee is niets aan de hand, behalve dan dat ook het instituut van de promotie aan inflatie onderhevig is. Men kan promoveren op drie artikeltjes, zoals Ferry Hoogendijk eens mocht meemaken met enkele bijdragen aan Elseviers Weekblad. Het eredoctoraat is van andere orde. Het heeft zich ontwikkeld in de negentiende eeuw voor personen van bijzondere wetenschappelijke verdiensten. In

Amsterdam kon aan de dichter Willem Kloos zonder dat hij zijn studie klassieke letteren voltooid had, op 3 maart 1935 een eredoctoraat verleend worden. Hij was toen 75 jaar.

De Universiteit van Leiden kent eredoctoraten toe aan diegenen die op een bijzondere wijze invulling hebben gegeven aan het devies van de universiteit: *Praesidium libertatis*: Bolwerk van de Vrijheid. Dit kan herleid worden tot het jaar van ontstaan van de universiteit, 1574, toen Willem van Oranje wegens het heldhaftig verzet van de Leidenaren tegen de door de Spanjaarden belegerde veste in 1573 en 1574, toen onze streken in opstand waren tegen de machthebbers in de zestiende eeuw: de Habsburgers, zeg maar Filips II.

Het heeft de Leidse universiteit dan behaagd, koningin Beatrix te begiftigen met het eredoctoraat. En onze landsvorstin van wie bekend is, dat zij opleeft als het om status, prestige of publiek aanzien gaat, was maar al te blij dat haar die eretitel niet zou ontgaan, aangezien mama en grootmama de rode koker op dezelfde plek ook al mochten ontvangen in resp. 1930 en 1925. In het buitenland strooien universiteiten met eredoctoraten, ook aan lieden die niet deugen. Een voorbeeld is prins Bernhard. Enkele weken geleden was Leiden weer in last: rondom Beatrix' eredoctoraat rees binnen en buiten de veste heel wat commotie. Wij laten de protesten voor wat ze zijn en concentreren ons even op de rede die het staatshoofd ter plekke heeft afgestoken. We wijzen erop dat iedere publieke uiting van de koningin op basis van artikel 42, lid 2 van de Grondwet onder supervisie staat van de ministers (in de eerste plaats van de minister – president als coördinerend minister) en dat wij de dankrede ook

mogen toetsen aan de onschendbaarheid des Konings.

Wij gaan de officiële door tal van ambtenaren gescreende tekst even alinea voor alinea na en plaatsen bij elke relevante passage onze kanttekeningen.

- In de passage waarin het staatshoofd dank betuigt en iets over haar functie vertelt, stelt zij:

"Een ambt dat iemand krachtens geboorte toevalt is per definitie niet door eigen verdiensten verworven. Ik heb het koningschap niet gekozen – wèl aanvaard." Wat zou de geïnteresseerde burger verwacht hebben als toelichting bij deze omschrijving van de bekleding van de functie van monarch? Welnu, de verdediging van het beginsel van de erfopvolging. Wat rechtvaardigt het principe van de opvolging door geboorte? Welk gevaar sluit dit beginsel in? Wij geven het antwoord: De erfopvolging is een voorbeeld van anti – democratie. Door te zwijgen over de legitimatie van het koningschap, doet ons staatshoofd onrecht aan de vrijheid van de burgers die de koning niet kunnen kiezen, doch hem of haar slechts mogen toejuichen of gedogen. In het Bolwerk van de Vrijheid verkondigde Beatrix de onvrijheid en onmondigheid van alle Nederlanders van 18 jaar en ouder. Gefeliciteerd met zo'n eredoctor! In de tweede plaats sloot het staatshoofd met haar omschrijving de mogelijkheid in dat binnen de erfopvolging ook minder bekwame figuren op de troon kunnen komen: wij denken aan koning Willem III. Beatrix zweeg daarover. Onvolledig, ondeugdelijk, onverantwoordelijk.

- In een tweede passage spreekt de eerhalve gepromoveerde over de bekleding van het ambt: we citeren: *"Het is een voorrecht een rol te vervullen die voor velen in dit land niet alleen een historische, maar ook een actuele betekenis heeft. Het staatshoofd bekleedt een positie waarin het bij uitstek mogelijk is het algemeen belang te dienen. Omdat de Koning 'boven' de partijen staat, kan hij zich ongebonden en volledig inzetten voor de publieke zaak, de res publica. Dit begrip – ook oorsprong van het woord 'republiek'*

– is het uitgangspunt dat deze functie de moeite waard maakt." Hier betrappen wij onze Koningin op een klein denkfoutje. De term *res publica* is ontleend aan de periode van de Romeinse consuls, de periode in het Romeinse Rijk waarin machthebbers, *nota bene* in een *republiek*, de loftrumpet staken over het algemeen belang, maar in wezen bijna zonder uitzondering hun eigen belang dienden. Ongewild trapt zij in de val van alle machthebbers van het Huis, dat trouwens al lang verdwenen is: noch het Huis van Oranje noch het Huis van Nassau bestaat nog, maar de mythe van het bestaan ervan wordt in gouden letters geschreven. Beatrix heeft in het Bolwerk van de Vrijheid een bijdrage aan de mystificatie geleverd. Hulde aan de eredoctor, die rookgordijnen rondom het Rapenburg en Huis ten Bosch verspreidt. Verder verwijst ze naar de woordaflading van de term *republiek*, zonder te vermelden dat onze zeven provinciën met de afzwering van Filips II in 1581 de grondslag voor deze statenbond, geheten de *Republiek der zeven Geünieerde Provinciën* hebben gelegd. Is er dan geen historicus in Leiden die onze monarch daarop had kunnen wijzen? Balkenende heeft op de middelbare school toch ook geschiedenisonderwijs genoten! Beatrix maakt nóg een denkfout van allure: zij stelt dat de koning *bij uitstek* het algemeen belang kan dienen, maar door niets is bewezen dat een gekozen functionaris, *een president*, dat niet even goed of zelfs beter kan. De bepaling *bij uitstek* is volstrekt misplaatst. Is er in Leiden dan geen hoogleraar in het Nederlands of het staatsrecht die haar daarop had kunnen wijzen? Balkenende heeft toch ook moedertaalonderwijs genoten! Onzes inziens heeft ons staatshoofd door het noemen van de term *republiek* haar vrees onder woorden gebracht, dat het Huis eens ten onder zal gaan, in een politieke Europese Unie bij voorbeeld, of doordat niemand uit het Huis meer wil.

- In een volgende passage betoogt de nieuwe eredoctor dat de volksvertegenwoordiging zweert of belooft *'de onschendbaarheid en de rechten van de Koning te handhaven.'* Ho, ho, ho! Dit zou in uiterste consequentie inhouden, dat het discutabel is dat een Kamerlid zich een voorstander van de republikeinse regeringsvorm zou mogen noemen of daarnaar zou mogen handelen. Beatrix vindt ook dat de Koning de verantwoordelijkheid heeft *"het ambt in alle waardigheid ongeschonden door te geven aan de volgende generatie."* Maar dit geeft de Koning bij wijze van spreken de opdracht mee, de monarchie in de komende eeuwen te handhaven. Zelfs de modernisering van het koningschap in de vorm van een ceremonieel ambt, het Zweedse model, wordt hiermee uitgesloten. Dit is een politieke uitspraak waarvoor nu juist de ministers volgens de Grondwet de verantwoordelijkheid dragen. Deze uitspraak is ongepast.
- Voorts spreekt de koningin over de ruimtelijke uitbreiding van het ambt in de maatschappelijke richting, haar verschaft *"dankzij opvolgende minister – presidenten."* Wij tekenen

hierbij aan, dat ook premiers acteren bij de gratie van de Kamers en dat meer ruimte ook meer macht inhoudt, waarover de jonge eredoctor wijselijk niet sprak.

Kortom, een feestje met een kwalijk geurtje, die 8^e februari in Leiden. De Universiteit stak bewust met de verlening van het eredoctoraat aan drie opvolgende generaties in het koningshuis zichzelf een pluim op de hoed. Eredoctoraten zijn een vorm van begunstiging van eigen naam en kwaliteit en bevestiging van de bestaande machtsverhoudingen en tradities. De Verlichting gaat aan Leiden kennelijk voorbij.

De Universiteit van Leiden, het Bolwerk van de Vrijheid? Wij zouden beter kunnen spreken van de Container van het Conservatisme, het Tranendal der Traditie, de Versnipperaar van de Vooruitgang.

Onze raad aan republikeinen: mijd het duistere pad tussen het Rapenburg en Huis ten Bosch. Het vertoont valkuilen, voetangels en klemmen voor de democratie. Let op de lakeien die de weg bewaken! Ze hebben allemaal in Leide gestudeerd.

Afdelingsnieuws, door Frank Kampers

Jubileum staatshoofd

De aanvang van de viering van het jubileum van het staatshoofd zal niemand ontgaan zijn. Haar jubileumtour langs alle provincies is in mei begonnen en duurt nog tot 11 november. Dit biedt de afdelingen een mooie gelegenheid om op of rond de dag dat het staatshoofd hun provincie bezoekt een activiteit te organiseren. Deze activiteiten worden aangekondigd op de website.

Het bezoekschema is als volgt: 12 mei Groningen; 20 mei Utrecht; 24 mei Limburg; 3 juni Gelderland; 10 juni Zeeland; 21 juni Overijssel; 4 augustus Friesland; 27 september Flevoland; 8 oktober Drenthe; 18 oktober Noord-Brabant; 4 november Noord-Holland; 11 november Zuid-Holland.

Actieve afdelingen

Een belangrijke meerwaarde van afdelingen is dat er meer leden gemobiliseerd worden. Daarmee zullen ze in toenemende mate bijdragen aan het succes van de vereniging. Niet alleen is het NRG zichtbaarder door heel het land, bijvoorbeeld als het de lokale en regionale nieuwsmedia haalt bij afdelingsactiviteiten. Maar zeer belangrijk is ook dat door het bestaan van afdelingen meer leden elkaar dicht bij huis ontmoeten. Dit biedt leden de kans om de ideeën die ze hebben - bijvoorbeeld voor activiteiten, acties, projecten, publicaties, enzovoorts - aan elkaar te toetsen, samen te ontwikkelen en deze ook nog eens samen uit te voeren. Als het mogelijk is deze ideeën naar landelijk niveau te vertalen, kunnen afdelingen functioneren als een soort

commissies van de vereniging. Zo heeft de afdeling Brabant voorstellen gedaan om onderzoek te verrichten naar bepaalde juridische en andere problematische kwesties rond de monarchie en de afdeling Utrecht heeft plannen om lespakketten te ontwikkelen. Het landelijk bestuur vraagt afdelingen in dit soort gevallen hun voorstellen verder uit te werken en vervolgens tot uitvoering over te gaan. Om deze initiatieven te ondersteunen kan het landelijk bestuur contacten leggen met instellingen, deskundigen binnen en buiten het NRG of met andere afdelingen.

Nieuwe afdelingen

Op 19 mei, een dag voor het bezoek van het staatshoofd aan de provincie, is de afdeling Utrecht opgericht. De nieuwsmedia toonden interesse en de aankondiging haalde zelfs prominent de voorpagina van het Utrechtse Stadsblad. Op dit moment bereiden leden de

oprichting van de afdelingen Haaglanden-Rijnland en Rotterdam-Rijnmond voor. Als de volgende Hofleverancier verschijnt zijn deze twee afdelingen een feit. Samen met Groningen, Overijssel, Utrecht, Brabant en Limburg zijn er dan zeven.

Website

Op de website van het NRG is plaats voor afdelingsnieuws. In verband daarmee worden afdelingen dringend verzocht hun activiteiten tijdig door te geven voor aankondiging op de website.

Oproep

Het NRG blijft leden oproepen zich te melden om bij te dragen aan het oprichten van nieuwe afdelingen, vooral die uit Gelderland en Noord-Holland. Verder worden afdelingen nadrukkelijk uitgenodigd om te komen met ideeën als hierboven beschreven. Reageren kan via frank@republikeinen.nl.

Een kwart eeuw Beatrix, door Fries de Vries

Tekst van de radiocauserie van zaterdag 30 april 2005 in de rubriek HET EI VAN ERASMUS, 747 AM, 15.50 – 16.00 uur. Omroepster: Fenna de Vries. Spreker: Fries de Vries

Fe.: Dit is een uitzending over De Vrije Gedachte, de stem van vrijdenkend Nederland. Beste luisteraars! Vandaag is Beatrix 25 jaar aan de macht, het zal u niet ontgaan zijn, want het land wordt overgoten met Oranjesaus. Maar zo zoet kan die lof niet zijn. Luister naar onze commentator Fries de Vries.

Fr.: Wat een gejubel en gejuich om het feest van ons staatshoofd dat 25 jaar aan het bewind is. De ene loftuiting na de andere, uit de mond van vier premiers: wijsheid, betrokkenheid, bekwaamheid, menselijkheid, objectiviteit, toewijding, inzicht, kennis van zaken, intelligentie, een goede moeder en echtgenoot, een hartelijke grootmoeder, het kan eenvoudigweg niet op: als het woord niet al te belast zou zijn, zouden we gerust kunnen spreken over de heiligverklaring van Beatrix. Maar ze is protestants. Als we nu eens door de taaie pap van lof en de nevel van jubel heen kijken en de afgelopen 25 jaar aan een beschouwing onderwerpen, dan komt er wel een ander beeld naar voren.

In het interview dat afgelopen donderdag is uitgezonden, zette de koningin uiteen dat haar regeerperiode gekenmerkt is geweest door verandering: de samenleving is voortdurend in beweging. De monarchie zou volgens haar in die dynamiek een rustpunt zijn, een vast baken, een traditioneel ijkpunt, zekerheid waaraan mensen behoefte hebben. Zij vergeet daarbij dat zij zelf midden in de onthullingen en schandaaltjes heeft gezeten: in de eerste plaats door gedrag en streven van haar vader prins Bernhard die als God in Frankrijk heeft geleefd: meer dan eens smeergeld heeft aangenomen, van Lockheed en Northrop, vreemd ging bij het leven, daaraan tenminste twee dochters over hield, Alicia en Alexia, die zullen delen in de erfenis – hij heeft hun bestaan postuum

onthuld en erkend -, maar het vermoeden bestaat dat er nog drie buitenechtelijke kinderen zijn. We zien nu maar even af van de vroege betrokkenheid van haar vader in diens Duitse tijd bij de NSDAP, ik zal maar zeggen de Hitlerpartij. In de tweede plaats waren er de affaires rondom Margarita en Mabel: aangetrouwden die het Huis geen goed deden. Mabel heeft zonder twijfel vóór haar Friso haar Klaas Bruinsma gehad. Charley da Silva geloven we op zijn woord dat inmiddels een gevleugelde uitdrukking is geworden: "Dat was het wijf van die Lange!" Alle smetjes moeten altijd ontkend worden. Het resultaat is wèl, dat het echtpaar geen toestemming heeft gevraagd voor het huwelijk en dus is Friso van erfopvolging uitgesloten. Er is wel degelijk iets aan de hand. Het Huis zal nooit een smet erkennen en dus is Beatrix' woord hier ten volle geldig:

DE LEUGEN REGEERT!

Ook die uitspraak behoort tot de geschiedenis van 25 jaar koningschap. Om zich te ontdoen van kritische beschouwingen over het reilen en zeilen van Huis en Hof, veroorloofde Beatrix zich in het jaar 2000 een opmerking in het openbaar, dat in de berichtgeving over de Oranjes de leugen regeert. Dat was een bewuste poging van ons staatshoofd om persoonlijk stelling te nemen in een publieke zaak, en dus was het een politieke uitspraak. Premier Kok deed desgevraagd de zaak af als een persoonlijk feit waarop art. 41, lid 2 van de Grondwet inzake de ministeriële verantwoordelijkheid niet van toepassing was. Maar fraai was het niet. Het was een weloverwogen aanval op de persvrijheid, art. 7 van de Grondwet, want de RVD stond naast haar toen ze haar uitspraak deed in aanwezigheid van de gehele vaderlandse pers. De kwestie – Margarita betrof een onderzoek van de AIVD dat zij via via heeft gelanceerd tegen de huwelijkskandidaat Edwin de Roy van Zuidewijn. Dat lijkt toch ook in strijd met de onschendbaarheid van Koning. De onderzoeksresultaten waren

doorgespeeld aan nota bene prins Bernhard en Margarita's vader, Hugo Charles, eens de echtgenoot van prinses Irene.

De ernstigste kwestie waarin ons staatshoofd is tekortgeschoten, is de affaire – Maxima. Ware Beatrix zo intelligent en ter zake kundig geweest als wordt beweerd, dan had ze op het eerste teken dat er een betrekking was ontstaan tussen kroonprins Willem Alexander en Maxima Zorreguieta, aan de bel moeten trekken en de zaken niet op zich moeten laten afkomen, zoals nu is geschied. Ieder die ook maar enigszins op de hoogte is van de ontwikkelingen in de geschiedenis van Argentinië, weet dat er een zwarte periode is geweest, waarin dictator Videla het land heeft geterroriseerd. Vader Jorge Zorreguieta droeg als lid van de regering – Videla vrijwel zeker medeverantwoordelijkheid voor de verdwijning van tenminste 6000 Argentijnse dissidenten die voor een groot deel uit vliegtuigen in zee gegooid zijn. Deze zaak is in Argentinië in onderzoek. Men zou van een wijze koningin die het belang van het land vooropzet, toch verwacht hebben dat zij zelf in het initiatief genomen zou hebben om de familie Zorreguieta uit dit land te weren, om elk contact van Nederland met politieke misdadigers te vermijden. Niets van dit al. Oud – minister Max van der Stoep moest door premier Kok ingehuurd worden om Maxima's vader te bewegen, af te zien van het bijwonen van de huwelijksinzegening. Kortom: genoeg schandaaltjes in en om het Hof en helemaal geen stabiliteit of afwezigheid van verandering. De voorstelling van zaken die Beatrix in haar interview gaf, is in strijd met de feiten. Allerlei zaken bleven in het vraaggesprek met Dorien Pessers onbesproken, werden onder het tapijt geveegd en opgelost in voorgebakken vragen en antwoorden. Wat een gemiste kansen!

Er zijn meer zaken die zijn blijven liggen. Laten we eens de veranderende opvattingen over monarchie en nationale identiteit nemen. Het kan niet ontkend worden, dat de afgelopen jaren meer dan eens de discussie over de politieke positie van ons staatshoofd in de

uitvoerende macht is opgelaid. In het bijzonder pleitte D66 als kampioen staatkundige vernieuwing voor het buiten de regering houden van de Koning. Art. 42 lid 1 van de Grondwet verklaart immers dat de regering gevormd wordt door de Koning en de ministers. In Zweden heeft de koning louter representatieve taken en is hij voorts voorzitter van de Defensieraad. Er zijn nogal wat deskundigen die menen dat het goed zou zijn, in deze tijd van staatkundige veranderingen de Koning buiten het regeringskasteel te houden, te weten als spin in het web na verkiezingen voor de Tweede Kamer. Beatrix ontvangt daags na de verkiezingen alle fractievoorzitters, voorzitter van Eerste en Tweede Kamer en de vice - voorzitter van de Raad van State; zij benoemt de informateur, daarna de formateur en beëdigt de bewindslieden van het nieuwe kabinet. Het is nogal wat. Dat kan ook op een andere manier. We moeten vaststellen dat vanuit het Hof geen enkel initiatief genomen is tot modernisering van het koningschap. De traditionele rijtoer op Prinsjesdag, de balkonscène, het koekhappen op Koninginnedag, de opluistering van het hofleven, de pracht en praal, de schittering – wat Oranjeklanten het sprookje noemen, de afstand tot de bevolking. De koningin mag nooit geciteerd worden, niemand mag haar vragen stellen, ze laat alleen die waarheid door die zij zelf creëert: een schijnwereld. Modern koningschap? Tradities, oud en stoffig, oude adel, oud geld, Middeleeuwen in een 21^e- eeuws jasje. Titels, majesteit, buigingen, hoofdknikjes, wat zijn dat voor gebruiken in een zich snel wijzigende wereld.

Er is nog wel meer aan te merken over het uitgangspunt van het dynastieke aspect: de behartiging van de belangen van het Huis. Voor eens en altijd moet vastgesteld worden, dat Oranje een mythe is geworden, nog in zwang bij voetbalfans en Oranjeklanten. Het Oranjehuis is uitgestorven in 1702 bij de dood van stadhouder Willem III. Toen kwam de Friese tak aan het bewind: het Huis Nassau, met stadhouder Willem IV in 1747. Die lijn is uitgestorven in 1890, met de dood van koning Willem III.

Genealogisch telt de vrouwelijke linie niet mee. Alle gezeur over het Oranjehuis verwijs ik graag naar het rijk der fabelen. Anton Constandse heeft er nog een brochure over geschreven.

De vraag die we na 25 jaar koningschap moeten stellen, is: Hoe komen we van dat ondemocratische instituut monarchie af. In een zich politiek sterk makend Europa is de rol van de nationale staten ondergeschikt aan het collectieve belang. Het zou het beste zijn, als het Huis er zelf mee zou ophouden, ook al vinden de meeste mensen het sprookje mooi. Kies om de zes jaar een Nederlander als president. Geen hofhouding, geen glitter, geen gedoe met hoedjes en apenpakjes, koel en zakelijk een staat met een republikeinse basis. Iedere Nederlander is benoembaar op de hoogste post en

niet een man of vrouw die verre verwantschap heeft met Willem de Zwijger die ook zijn eigen belangetjes had met de Lage Landen.

Wij jubelen niet mee met de meute. Een afscheid lijkt voor de hand te liggen.

Dag Beatrix! Het is zo wel genoeg. Bevrijd uw zoon en al diens nakomelingen van de gouden ketens. Een normaal leven leiden, is dat niet heerlijk?

Fe.: U luisterde naar Fries de Vries met een kritische beschouwing van 25 jaar koningschap van Beatrix: een pleidooi voor de republiek. Over twee weken kunt weer naar ons luisteren. Tot zaterdag 14 mei, dezelfde tijd, dezelfde golflengte 747AM, met De Vrije Gedachte.

Verenigingsnieuws, door Paul van der Heijden

Op vrijdag 14 januari jl. vonden er maar liefst twee nieuwjaarsrecepties tegelijkertijd plaats, een in Amsterdam, georganiseerd door het landelijk bestuur, en een in Sittard, georganiseerd door de afdeling Limburg. Volgend jaar moeten we onze bijeenkomsten misschien wat beter op elkaar afstemmen. In Amsterdam sprak Maarten van Poelgeest ons toe over de kosten van het 25-jarig jubileum van Beatrix.

Later in januari zag een nieuw republikeins tijdschrift het licht: "De Republikein". In De Balie in Amsterdam werd het eerste exemplaar door Hans van den Bergh aangeboden aan Marcel van Dam. Het bestuur van het NRG hoopt dat veel leden zich op "De Republikein" zullen abonneren. Dat kan uitsluitend gebeuren bij:
Abonnementenland, Postbus 20, 1910 AA Uitgeest of per e-mail:
aboservice@aboland.nl.

Op 24 maart jl. vond er een korte ledenvergadering plaats in Amsterdam, gevolgd door een discussie over de republikeinse grondwet en over "De Republikein". Een verslag van die vergadering is u al toegezonden tegelijk met de

stukken voor de jaarvergadering en een verslag van de discussie vindt u elders in dit nummer.

Op 31 maart kwamen de leden uit Den Haag en omgeving bijeen om de oprichting van de afdeling Den Haag-Haaglanden voor te bereiden. Er was een twintigtal leden aanwezig op het museumplein in Amsterdam

Op 5 mei jl. stonden we weer, zoals ieder jaar, op de bevrijdingsmarkt op het Museumplein in Amsterdam te discussiëren met vele voorbijgangers. Op 19 mei tenslotte vergaderden onze leden in de provincie Utrecht om ook daar te komen tot een afdeling. Een verslag volgt later.

Ledental Nieuw Republikeins Genootschap

Op dit moment heeft het NRG 1322 leden, die over de afdelingen en de overige provincies als volgt verdeeld zijn:

Afdelingen:	
Brabant	97
Overijssel	71
Limburg	69
Groningen	42
Overige provincies:	
Noord-Holland	507
(Amsterdam e.o.:	317
rest van Noord-Holland:	190
waarvan 't Gooi: 43)	
Zuid-Holland	202
(2 afdelingen in oprichting:	
Den Haag-Haaglanden:	122
Rotterdam-Rijnmond: 80)	
Utrecht	129
(afdeling in oprichting)	
Gelderland	109

Friesland	28
Drenthe	27
Flevoland	8
Zeeland	7
In het buitenland	22
Onbekend	4

Agenda

Op **woensdag 1 juni as.** vindt in **Rotterdam** een kennismakingsbijeenkomst voor NRG-leden plaats met als doel de oprichting van de afdeling Rotterdam-Rijnmond voor te bereiden. Plaats: Dirk Smitstraat 76 te Rotterdam. Aanvang: 20.00 uur. Op **donderdag 2 juni as.** in **Utrecht** de jaarvergadering van het NRG. Plaats: De Kargadoor, Oudegracht 36 te Utrecht. *Aanvang: 20.00 uur.*

Republikeinse grondwet en "De Republikein"

Op 24 maart jl. vond er na afloop van een korte ledenvergadering in de Universiteit van Amsterdam een discussie-avond plaats over de republikeinse grondwet met als sprekers Jan Herman Reestman, docent constitutioneel recht aan de UVA, en Tom Rooduijn, hoofdredacteur van "De Republikein".

In zijn inleiding memoreerde Jack Jan Wirken de presentatie van de republikeinse grondwet in september 2004 en de presentatie van het eerste nummer van "De Republikein" in januari 2005.

Daarna beschreef Jan Herman Reestman, een van de vier schrijvers van de republikeinse grondwet, de manier waarop dat boek tot stand kwam. De schrijvers wilden een republikeins model schetsen dat zou passen in de Nederlandse traditie. Dat bleek niet zo gemakkelijk als gezegd, want onze huidige grondwet blijkt doordrenkt van de monarchie.

Uitgangspunt voor de schrijvers was: niet meer veranderen in onze grondwet dan voor de invoering van de republiek noodzakelijk is. Er werd met opzet niet gekozen voor een presidentieel stelsel, omdat Nederland een parlementair stelsel kent.

Er werd nagedacht over de vraag of we wel een staatshoofd nodig hebben. Tenslotte brachten o.a. de representatieve taken, die verricht moeten worden, de schrijvers er toe uit te gaan van een staatshoofd. Daarvoor hebben ze drie modellen geschetst. A. Minister-president als staatshoofd (het simpelste model, omdat het de minste staatsrechtelijke wijzigingen vereist). Het lijkt op het Zwitserse model. In dit model zou de rol van de koning bij de kabinetsformatie worden vervuld door de voorzitter van de Eerste Kamer. Het staatshoofd wordt in dit model benoemd door de Tweede Kamer. De wetten worden ondertekend door de minister-president.

B. Ceremoniële president (het zgn. Zweedse model). Deze heeft geen enkele politieke bevoegdheid. In tegenstelling tot het eerste model moet voor de ceremoniële president een termijn worden vastgesteld. Gekozen is voor een termijn van 5 jaar met recht op herverkiezing. De verkiezing van de president vindt plaats door de Verenigde vergadering van de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal. Dus niet rechtstreeks door de burgers, omdat er ook weinig te kiezen valt.

C. Beschermende president (zoals in Duitsland en in Italië). Deze president heeft wel bevoegdheden. In andere landen gebruikt zo'n president zijn bevoegdheden vrijwel niet. Alleen eventueel in noodsituaties. In Duitsland kan de president bijvoorbeeld een veto uitspreken tegen een wet, maar dat gebeurt niet vaak. En als het wel gebeurt, dan alleen om de constitutie te beschermen. De verkiezing vindt ook in dit model plaats door de Verenigde vergadering van de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal. Voor directe verkiezing door de burgers is niet gekozen, omdat die er toe leidt dat de president zich beschouwt als de vertegenwoordiger van de burgers, en

dat is vaak in strijd met het parlementaire stelsel, zoals in Frankrijk blijkt.

Na deze voordracht van Jan Herman Reestman mocht Tom Rooduijn de aanwezigen enthousiast maken voor "De Republikein", maar hij begon met een enquête over de drie besproken modellen. Een grote meerderheid (29) van de aanwezigen koos voor het derde model. Op de vraag of Nederland binnen 50 jaar een republiek zal zijn antwoordden 35 van de ca 40 aanwezigen "nee".

Daarna vertelde Tom Rooduijn over het ontstaan van "De Republikein".

Tenslotte hield Hans van den Bergh, voorzitter van de Stichting De Republikein, een pleidooi voor een collectief abonnement op "De Republikein". Tom Johannisse had een ander voorstel. Hij wil de NRG-leden de mogelijkheid laten te kiezen tussen tientjeslidmaatschap en lidmaatschap+abonnement op "De Republikein".

Voorzover er nog tijd was werd er daarna nog gediscussieerd over de modellen, die Jan Herman Reestman had besproken.